



SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par grozījumiem numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumos

2024.gada 22.februāris
Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

I Konsultāciju dokumenta kopsavilkums.....	3
II Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība	3
1) Pamatojums	3
2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas.....	5
3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt	5
4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt.....	5

Pielikumā:

Lēmuma projekts "Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 22.septembra lēmumā Nr.1/27 "Numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumi".

I Konsultāciju dokumenta kopsavilkums

Konsultāciju dokumenta mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) lēmuma projektu "Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 22.septembra lēmumā Nr.1/27 "Numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumi"" (turpmāk – Grozījumu projekts).

Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma (turpmāk – Likums) 64.panta pirmajā daļā noteikto deleģējumu Regulators nosaka numerācijas krāpniecības pazīmes, kā arī termiņu un kārtību, kādā notiek informācijas apriete starp elektronisko sakaru komersantu un Regulatoru un kādā konstatē un novērš numerācijas krāpniecību. Likuma 64.panta trešajā daļā noteikts, ka elektronisko sakaru komersantam, konstatējot numerācijas krāpniecību vai nepareizu numerācijas izmantošanu, ir pienākums nekavējoties pārtraukt izsaukumu maršrutēšanu un piekļuvi attiecīgajam numuram vai numuru diapazonam.

Regulators 2022.gada 22.septembrī pieņēma lēmumu Nr.1/27 "Numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi), kurā tika iekļautas Regulatora noteiktās numerācijas krāpniecības pazīmes, termiņi un kārtība, kādā tiek konstatēta un novērsta numerācijas krāpniecība. Ņemot vērā, ka, reaģējot uz ierobežojumiem, numerācijas krāpniecība pastāvīgi attīstās, Noteikumos esošās pazīmes nav pietiekamas, lai aptvertu visus aktuālos numerācijas krāpniecības gadījumus, nodrošinot to efektīvu apkarošanu. Grozījumu projekts izstrādāts ar mērķi noteikt papildus numerācijas krāpniecības pazīmes, tādējādi paredzot stingrākas prasības elektronisko sakaru komersantiem ienākošās noslodzes uzraudzībā, lai ierobežotu un samazinātu numerācijas krāpniecību. Vienlaikus Grozījumu projektā iekļauts arī pārejas periods, kura laikā elektronisko sakaru komersantiem būs iespējams veikt nepieciešamās darbības, lai varētu ierobežot ienākošo noslodzi atbilstoši Grozījumu projektā noteiktajam.

Priekšlikumus un komentārus par Grozījumu projektu lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, nosūtot tos uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv, līdz **2024.gada 25.martam**.

Regulatora sagatavotais Grozījumu projekts ir pievienots šā dokumenta pielikumā.

II Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība

1) Pamatojums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra Direktīva Nr.2018/1972/ES par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (turpmāk – Direktīva) paredz vairākus gadījumus, kad Direktīvas normas var nepiemērot, tai skaitā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanā, izsaukumu maršrutēšanā un galalietotāju aizsardzības jautājumos, ja ir konstatēta numerācijas krāpniecība. Līdz ar to būtiski noteikt kritērijus jeb pazīmes, kas ļautu viennozīmīgi noteikt, vai uz katru atsevišķi izskatītu iespējamās numerācijas krāpniecības gadījumu tiešām var attiecināt šos izņēmuma gadījumus, vienlaicīgi nodrošinot, ka arī elektronisko sakaru komersanti veic efektīvus pasākumus, lai numerācijas krāpniecību maksimāli efektīvi ierobežotu.

Pēdējo gadu laikā ļoti izplatīti ir kļuvuši numerācijas krāpniecības gadījumi, kad notiek izsaucošā numura aizvietošana, kā rezultātā galalietotāji, saņemot izsaukumu, redz maldinošu informāciju par izsaucēju jeb zvana veicēju, kur kā izsaucamais numurs parādās Latvijas Republikas publiskā telefona tīkla numurs. Šādi krāpnieki rīkojas, lai uzdotos par kādas iestādes pārstāvi, maldinātu galalietotāju un iegūtu galalietotāja privātos datus, tai skaitā bankas datus. Regulatora 2022.gada 27.septembra lēmums Nr.1/33 "Nacionālais numerācijas plāns" (turpmāk – Nacionālais Numerācijas plāns) paredz, ka ārpus Latvijas Republikas robežas var

izmantot tikai publiskā mobilā telefonu tīkla numurus, galalietotājam atrodoties viesabonēšanā, un lietu interneta vai starpieriču saziņas (IoT/M2M) numurus eksteritoriālai izmantošanai. Atbilstoši Noteikumu 7. un 9.punktam, ja elektronisko sakaru komersants ir konstatējis iespējamu krāpniecību, tas Regulatoram 10 darbdienu laikā no iespējamās krāpniecības konstatēšanas brīža iesniedz iesniegumu par iespējamo krāpniecību. Pamatojoties uz elektronisko sakaru komersantu iesniegtiem noslodzes datiem un papildus tiem sniegto informāciju, Regulators ir identificējis, ka daļa no krāpnieciskiem izsaukumiem ir saņemta no ārvalstu elektronisko sakaru tīkliem no publiskā telefonu tīkla numuriem, kuru lietošana nav paredzēta ārpus Latvijas Republikas teritorijas, kā arī no tādiem publiskā telefonu tīkla numuriem, kas nav nodoti lietošanā galalietotājiem. Vienlaikus ir novēroti arī tādi gadījumi, kad elektronisko sakaru komersanti saņem izsaukumus no citiem elektronisko sakaru tīkliem, no publiskā telefonu tīkla numuriem, kas piešķirti izsaukumu saņemšanai elektronisko sakaru komersantam. Joprojām tiek novēroti arī izsaukumi no numuriem, kas neatbilst Nacionālajam numerācijas plānam.

Spēkā esošā Noteikumu redakcija ir orientēta uz *klasiskās* numerācijas krāpniecības novēršanu, paredzot darbības attiecībā pret faktiskiem numerācijas krāpniecības veicējiem, līdz ar ko numerācijas krāpniecības pazīmes noteiktas, neparedzot pastāvīgos izsaukumu un īsziņu maršrutēšanas ierobežojumus. Tomēr, ņemot vērā numerācijas krāpniecības tendences un to, ka numerācijas krāpniecības elementi tiek izmantoti nevis kā mērķis, bet kā rīks citu krāpniecisko darbību veikšanai, ir konstatējams, ka šāda pieeja nav pietiekama numerācijas krāpniecības ierobežošanai un Noteikumi jāpapildina ar tādām krāpniecības pazīmēm, kas paredzētu elektronisko sakaru komersantu proaktīvu rīcību. Vienlaikus, veicot grozījumus Noteikumos, ir jānodrošina, ka Grozījumu projektā iekļautās prasības ir praktiski izpildāmas noteiktā laika periodā.

2023.gada jūnijā Regulators organizēja apspriedi ar tirgus dalībniekiem par iespējamām pasākumiem numerācijas krāpniecības ierobežošanai, kuru ietvaros elektronisko sakaru komersanti norādīja, ka stingrāka noslodzes ierobežošana būtu iespējama attiecībā uz tādiem numuriem, kas neatbilst Nacionālajam numerācijas plānam, un gadījumiem, kad izsaukumi tiek saņemti no ārvalstu elektronisko sakaru tīkliem, no publiskā telefonu tīkla numuriem, kuru lietošana nav paredzēta ārpus valsts robežas. Vienlaikus apspriedes laikā elektronisko sakaru komersanti norādīja, lai šos pasākumus ieviestu, nepieciešamas papildu tiesiskās normas normatīvajos aktos, kā arī elektronisko sakaru komersantiem nepieciešams pārejas periods, kura laikā varētu veikt nepieciešamās darbības prasību izpildei.

Ņemot vērā minēto, Grozījumu projekts noteic, ka elektronisko sakaru komersantam ir jānodrošina izsaukumu un īsziņu bloķēšana no tādiem numuriem, no kuriem izsaukumu veikšana un/vai īsziņu nosūtīšana ir pretrunā ar normatīvajos aktos noteikto.

Ievērojot to, ka Latvijas Republikā nav aktīvas viesabonēšanas datu bāzes (pašlaik spēkā esošais normatīvais regulējums tādas datu bāzes esību neparedz), Grozījumu projekts neattiecas uz publiskā telefonu tīkla numuriem, kuru lietošana ir iespējama arī ārpus Latvijas Republikas robežas, atrodoties viesabonēšanā.

Grozījumu projekta ieviešanas rezultātā ir paredzēts, ka elektronisko sakaru komersanti savā elektronisko sakaru tīklā ierobežos izsaukumu un īsziņu saņemšanu no numuriem, kas nav iekļauti Nacionālajā numerācijas plānā. Vienlaikus paredzēts, ka elektronisko sakaru komersanti ierobežos arī izsaukumu un īsziņu saņemšanu no ārvalstu elektronisko sakaru tīkliem, ja šādi izsaukumi vai īsziņas ir saņemtas no Latvijas Republikas publiskā fiksētā telefonu tīkla numuriem, pakalpojuma numuriem vai īsajiem numuriem.

Ņemot vērā, ka elektronisko sakaru komersantam ir zināma informācija par numuriem, kuru lietošanas tiesības viņiem ir pašķirtas, un viņu elektronisko sakaru tīklā izmantotiem publiskā telefonu tīkla numuriem, Grozījumu projekts paredz, ka par numerācijas krāpniecību būs uzskatāma arī darbība, kad elektronisko sakaru komersants saņem izsaukumu vai īsziņu no

cita elektronisko sakaru tīkla, to maršrutējot vai pabeidzot elektronisko sakaru tīklā, ja šāds izsaukums vai īsziņa ir saņemta no publiskā telefonu tīkla numura, uz kuru lietošanas tiesības ir piešķirtas izsaukumu vai īsziņu saņemšanai elektronisko sakaru komersantam, bet šis numurs nav nodots lietošanā galalietotājam vai nav numura saglabāšanas pakalpojuma ietvaros pārvietots uz cita elektronisko sakaru komersanta elektronisko sakaru tīklu.

Norādāms, ka jau pašlaik spēkā esošā Noteikumu redakcija paredz, ka par numerācijas krāpniecību ir uzskatāmas arī citas darbības, tai skaitā izsaukumu veikšana un īsziņu nosūtīšana no numura vai izsaukumu un īsziņu maršrutēšana vai saņemšana uz numuriem, uz kuriem numerācijas lietošanas tiesības nav piešķirtas nevienam elektronisko sakaru komersantam. Grozījumu projekts paredz prasību pastiprināšanu, par numerācijas krāpniecību nosakot arī izsaukumu un īsziņu saņemšanu no elektronisko sakaru komersantiem nepiešķirtiem numerācijas resursiem. Līdz ar to elektronisko sakaru komersantiem ir jāierobežo arī tādi izsaukumi un īsziņas, kur tiek izmantoti elektronisko sakaru komersantiem nepiešķirti numerācijas resursi.

Vienlaikus norādāms, ka Grozījumu projekts neierobežo elektronisko sakaru komersantu darbības, ja elektronisko sakaru komersants spēj nodrošināt stingrākus ierobežojumus attiecībā uz izsaukumu vai īsziņu saņemšanu un maršrutēšanu.

Grozījumu projektā papildus iekļauta numerācijas krāpniecības pazīme, kas attiecas uz nelietderīgas vai mākslīgas noslodzes rezultātā masveidā sūtītām īsziņām, kurām tiek piemērots paaugstinātas maksas tarifs, izņemot, ja īsziņas tiek saņemtas uz operatoru pakalpojumu numuriem. Šādas pazīmes iekļaušana ir nepieciešama, ņemot vērā konstatēto numerācijas krāpniecības gadījumu, kad nelikumīgo darbību rezultātā tika sūtītas īsziņas uz numuriem, kuriem tiek piemērots paaugstinātas maksas tarifs, tādējādi ģenerējot mākslīgu noslodzi.

Papildus Grozījumu projektā iekļauts arī pārejas periods, lai elektronisko sakaru komersanti savlaicīgi varētu veikt nepieciešamās darbības noslodzes ierobežošanai atbilstoši Grozījumu projektā noteiktajām jaunām numerācijas krāpniecības pazīmēm.

2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Grozījumu projekta izstrādē tika iesaistīti nozares pārstāvji publiskās viedokļu un priekšlikumu apzināšanas ietvaros.

3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Grozījumu projektā ietvertais regulējums ietekmēs elektronisko sakaru komersantus un galalietotājus.

4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Grozījumu projektā noteiktās jaunās numerācijas krāpniecības pazīmes ļaus ierobežot numerācijas krāpniecību attiecībā uz tādiem numerācijas krāpniecības veidiem, kad no ārvalstīm tiek saņemti izsaukumi vai īsziņas no publiskā telefonu tīkla numuriem, kuru izmantošana ārpus Latvijas Republikas teritorijas nav atļauta, kā arī numuriem, kas nav iekļauti Nacionālajā numerācijas plānā. Tādējādi Grozījumu projekts sekmēs galalietotāju aizsardzību pret numerācijas krāpniecību. Vienlaikus Grozījumu projekts paredz stingtākas prasības attiecībā uz noslodzes maršrutēšanu un, ņemot vērā, ka šo prasību ieviešanai elektronisko sakaru komersantiem var būt nepieciešams veikt papildu darbības, tad Grozījumu projektā paredzēts pārejas periods, šādi dodot iespēju elektronisko sakaru komersantiem savlaicīgi veikt nepieciešamās darbības, lai ierobežotu savā tīklā no ārvalstu operatoriem ienākošo noslodzi.

Grozījumu projektā ietvertais regulējums sākotnēji palielinās administratīvo slogu elektronisko sakaru komersantiem, jo būs nepieciešams atbilstoši Grozījumu projektam pielāgot esošos ar noslodzes maršrutēšanu saistītos procesus, tai skaitā, starpsavienojuma līgumu nosacījumus, un tehniskos risinājumus. Vienlaikus papildu noslodzes maršrutēšanas ierobežojumi un kontrole samazinās potenciālos krāpniecības gadījumus, kas savukārt pozitīvi ietekmēs elektronisko sakaru komersantu savstarpējo sadarbību, jau normatīvajos aktos paredzot maršrutēšanas ierobežojumus. Turklāt potenciālo krāpniecības gadījumu samazināšanās ir galalietotāju interesēs.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

* DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

**Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 22.septembra
lēmumā Nr.1/27 “Numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumi”**

*Izdoti saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma
64.panta pirmo daļu un likuma “Par sabiedrisko
pakalpojumu regulatoriem” 25.panta pirmo daļu*

1. Izdarīt Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 22.septembra lēmumā Nr.1/27 “Numerācijas krāpniecības novēršanas noteikumi” (Latvijas Vēstnesis, 2022, 189.nr.) šādus grozījumus:

- 1.1. izteikt 2.3.apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.3. izsaukuma veikšana, maršrutēšana vai saņemšana no numura, vai izsaukuma maršrutēšana vai saņemšana uz numuru, uz kuru numerācijas lietošanas tiesības nav piešķirtas nevienam komersantam;”;

- 1.2. izteikt 2.4.apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.4. īsziņas vai multivides īsziņas (turpmāk – īsziņa) nosūtīšana, maršrutēšana vai saņemšana no numura, vai īsziņas maršrutēšana vai saņemšana uz numuru, uz kuru numerācijas lietošanas tiesības nav piešķirtas nevienam komersantam;”;

- 1.3. papildināt lēmumu ar 2.8.¹punktu šādā redakcijā:

“2.8.¹ izsaukums no Latvijas Republikas publiskā fiksētā telefonu tīkla numura, pakalpojuma numura vai īsā numura ir saņemts no ārvalstu komersanta elektronisko sakaru tīkla un maršrutēts vai pabeigts Latvijas Republikas komersanta elektronisko sakaru tīklā;”;

- 1.4. papildināt lēmumu ar 2.8.²apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.8.² īsziņa no Latvijas Republikas publiskā fiksētā telefonu tīkla numura, pakalpojuma numura vai īsā numura ir saņemta no ārvalstu komersanta elektronisko sakaru tīkla un maršrutēta vai saņemta Latvijas Republikas komersanta elektronisko sakaru tīklā;”;

- 1.5. papildināt lēmumu ar 2.8.³apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.8.³ izsaukums no numura ar Latvijas Republikas valsts kodu, kas neatbilst Latvijas Republikas numerācijas plānam, ir saņemts un maršrutēts vai pabeigts komersanta elektronisko sakaru tīklā;”;

- 1.6. papildināt lēmumu ar 2.8.⁴apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.8.⁴ īsziņa no numura ar Latvijas Republikas valsts kodu, kas neatbilst Latvijas Republikas numerācijas plānam, ir saņemta un maršrutēta komersanta elektronisko sakaru tīklā;”;

1.7. papildināt lēmumu ar 2.8.⁵apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.8.⁵ komersants no cita elektronisko sakaru tīkla saņem izsaukumu vai īsziņu no numura, uz kuru tam piešķirtas numerācijas lietošanas tiesības, kas nav nodots lietošanā galalietotājam un kas nav pārvietots numura saglabāšanas pakalpojuma ietvaros uz cita elektronisko sakaru komersanta elektronisko sakaru tīklu, un maršrutē šo izsaukumu vai īsziņu elektronisko sakaru tīklā;”;

1.8. papildināt lēmumu ar 2.9.17.apakšpunktu šādā redakcijā:

“2.9.17. īsziņas tiek nosūtītas uz Latvijas Republikas vai ārvalstu numuriem, kuriem tiek piemērots paaugstinātas maksas tarifs, izņemot, ja īsziņas tiek saņemtas uz operatora pakalpojumu numuriem.”;

1.9. papildināt lēmumu ar 17.punktu šādā redakcijā:

“17. Noteikumu 2.8.¹, 2.8.², 2.8.³, 2.8.⁴ un 2.8.⁵apakšpunkts stājas spēkā 2024.gada 1.augustā.”

2. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.